

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KADİR KUDİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/14509)

Karar Tarihi: 8/9/2021

R.G. Tarih ve Sayı: 24/12/2021-31699

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Celal Mümtaz AKINCI
M. Emin KUZ
Basri BAĞCI
Raportör : Volkan ÇAKMAK
Başvurucu : Kadir KUDİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluk görevlilerinin güç kullanması sonucunda ölüm olayının meydana gelmesi ve olayla ilgili olarak etkili ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/4/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
8. Suriye'nin Kobani kentinde meydana gelen olayları protesto etmek amacıyla Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesinde 8/10/2014 tarihinde gösteriler/eylemler gerçekleştirilmiştir.

9. Başvurucunun iddiasına (formda ve Müşteki İfade Tutanağı'nda yer alan beyanlara) göre kızı A.K.'nın hastaneye kaldırılmasına kadar gerçekleşen olaylar paragrafın takip eden cümlelerinde aktarıldığı gibi cereyan etmiştir. 8/10/2014 tarihinde başvurucunun oğlu S.K. hem ablası A.K.'nın soğuk algınlığı nedeniyle daha önce verdiği kan örneğinin tahlil sonuçlarını almak hem de eczaneye gitmek için evden çıkmıştır. S.K. eve dönmesinin ardından gösteriler nedeniyle oluşacak olası kargaşa sonucu zarar görmemesi için evin önünde duran otomobili babasının uyarısıyla otoparka çekmiştir. S.K. otomobili park ettikten sonra eve doğru yürürken göstericilerin de evin bulunduğu sokağa doğru kaçması sonucu polis tarafından gözaltına alınmıştır. Kardeşinin polis tarafından gözaltına alındığını evin balkonundan gören A.K. polislere *"Durun, kardeşimi bırakın o suçsuz."* diyerek seslenmiştir. Polisler evin balkonuna biber gazı atmış ve aile bireyleri yoğun gaza maruz kalmıştır. Başvurucu, kızı ile birlikte polislere oğlunun suçsuz olduğunu anlatmak için sokağa çıkmış ancak polis ekipleri biber gazı kullanmaya devam etmiştir. Yoğun gazdan etkilenen A.K. fenalaşmış ve Viranşehir Devlet Hastanesine kaldırılmıştır.

10. Kolluk kuvveti tarafından 8/10/2014 tarihinde saat 21.15'te düzenlenen Olay, Yakalama ve Salıverme Tutanağı'nda *"etrafa taş atarak zarar veren, terör örgütü lehine slogan atan kalabalık grubun sokak aralarına kaçarak dağılmasını takiben ara sokakta mavi kot gömlek, sarımsı pantolon ve beyaz spor ayakkabılı şahsın şüphe üzerine yakalandığı, haklarının sözlü olarak hatırlatıldığı, polis merkezine götürüldüğü, nüfus bilgilerine göre şahsın S.K. olduğunun anlaşıldığı, yapılan aramada üzerinde bir suç unsuruna rastlanmaması, olayla ilgisinin olmadığına anlaşılmaması sonucu serbest bırakıldığı"* ifade edilmiştir.

11. A.K., fenalaşıp bayılması sonucu saat 21.53 civarında götürüldüğü Viranşehir Devlet Hastanesinden Urfa'da bulunan Balıklıgöl Devlet Hastanesine nakledilmiştir. Hastane tarafından düzenlenen epikriz raporuna göre *genel durumu kötü ve şuuru kapalı* olan A.K. *intracerebral hematoma* nedeni ile yoğun bakıma alınmış ve ventilatöre bağlanmıştır.

12. A.K. tedavisi devam etmekte iken *sol temporoparietal hematoma* nedeni ile tüm müdahalelere rağmen kurtarılamayarak 16/10/2014 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

13. Hastane polisinin şüpheli ölüm bildirimi üzerine Şanlıurfa Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından cesedin Şanlıurfa Adli Tıp Şube Müdürlüğüne sevki sağlanarak aynı gün ölü muayene ve otopsi işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu işleme A.K.'nın amcasının oğlu M.K. da katılmış ve cesedi teşhis etmiştir.

14. Otopsi işleminin sonunda düzenlenen Ölü Muayene ve Otopsi Tutanağı'nda *"A.K.'nın bedeninde darp, cebir, mücadele izine cinsel ya da fiziksel istismar bulgusuna, kesici delici alet izine, ateşli silah yarasına, telem veya boğma izine rastlanmadığı"* ifade edilmiştir. Tutanağa göre bilirkişi doktor, *"cesetten alınan örneklerin alkol, uyuşturucu, sistematik analiz ve histopatolojik inceleme için Adana Adli Tıp Kurumuna gönderilmesinin uygun olduğunu ve gelecek tetkik sonuçlarına göre kesin ölüm nedenine ilişkin görüş bildirebileceğini"* beyan etmiştir.

15. A.K.'nın ölümüne ilişkin olarak Şanlıurfa Cumhuriyet Başsavcılığı 23/10/2014 tarihinde, olayın yargı çevresi dışında gerçekleştiği gerekçesiyle yetkisizlik kararı vererek evrakı Viranşehir Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) göndermiştir.

16. 16/10/2014 tarihli Ölü Muayene ve Otopsi Tutanağı ile Adana Adli Tıp Grup Başkanlığından istenen tahlil (ahş, histopatoloji ve toksikoloji raporları) sonuçları 2015 yılının Ocak ve Şubat aylarında düzenlenerek Başsavcılığa gönderilmiştir.

17. 21/6/2015 tarihli Kolluk Araştırma Tutanağı'nda *"etrafa taş atarak zarar veren, terör örgütü lehine slogan atan kalabalık grubun sokak aralarına kaçarak dağılmasını takiben ara sokakta şüpheli üzerine yakalanan S.K'nın olayla ilgisinin olmadığına anlaşıldığı sonucunda serbest bırakıldığı, A.K'nın ilçe devlet hastanesine 8/10/2014 tarihinde saat 21:53 te getirildiği, R55-senkop ve bayılma tanısıyla işlem gördüğü, çevreden A.K'nın ikametinin merdiven boşluğunda düşerek yaralandığı şeklinde bilgiler alındığı, şahsın gösteri olaylarıyla ilgisinin bulunmadığı, yaşanan olaylarda yaralanıp yaralanmadığının tespit edilemediği"* ifade edilmiştir.

18. Başsavcılık 22/1/2016 tarihli yazısı ile Viranşehir İlçe Emniyet Müdürlüğünden *"A.K'nın yakınlarının müşteki sıfatıyla ifadesinin alınmasını; olay yeri krokisinin çizilmesini; olay anını tespit eden varsa kamera kayıtlarının araştırılmasını; olaya ilişkin varsa tanıkların tespit edilerek ifadelerinin alınmasını; S.K'nın alıkonulmasına ve salıverilmesine ilişkin evrak ile A.K'nın hastane sürecine dair evrakın temin edilmesini"* talep etmiştir.

19. Kolluk görevlilerince 8/2/2016 tarihinde olay yerinin krokisi çıkarılmış, 28/3/2016 tarihli Araştırma Tutanağı ile *"olay anını gösteren kamera kaydının ve olayı gören, duyan, şahitlik eden hiç kimsenin bulunmadığı"* kayıt altına alınmıştır.

20. A.K'nın kardeşi S.K'nın, amcasının oğlu M.K'nın ve babası olan başvuruçunun müşteki sıfatıyla ifadeleri alınmıştır. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarına göre başkaca bir şahsın ifadesinin alınmadığı anlaşılmıştır.

21. Başvuruçucu 3/3/2016 tarihli ifadesinde özetle *"oğlunun polis tarafından tutulması üzerine kızı ile birlikte sokağa çıktıklarını, kızının polisler'e 'kardeşimi bırakın' diye bağırdığını, polislerden birinin kızına silah doğrulttuğunu, insanların toplanması ile ortamın bir anda kalabalıklaştığını, polisin 3 tane gaz bombası attığını, kendisinin eve doğru koştuğunu ve o sırada 'A.K. düştü' şeklinde bağrışmalar duyduğunu, tekrar sokağa döndüğünde ise kızının hastaneye götürülmek üzere taksiye bindirildiğini gördüğünü, kendisinin de hastaneye gittiğini, doktorun A.K'nın beyin kanaması geçirdiğini söylediğini, il merkezindeki hastanede ise doktorların atılan gaz bombası sonucu A.K'nın tansiyonunun yükseldiğini ve bunun beyne/kalbe etkisinin olacağını söylediklerini, ilgili kolluk görevlilerinden şikayetçi olduğunu"* beyan etmiştir.

22. İfadesi alınan kardeş S.K. *"ablasına müdahale edildiği ana ilişkin bilgi ve görgüsünün bulunmadığını, olayın muhtemelen kendisi karakolda iken cereyan ettiğini, ablasının biber gazı nedeniyle beyin kanaması geçirdiğini diğer aile fertlerinden öğrendiğini"* beyan etmiştir. M.K. ise A.K'nın fenalaştığı gün olay yerinde bulunmadığından konu hakkında tanıklığının söz konusu olmadığını, sadece ölümün ardından cesedi almaya gittiğini beyan etmiştir.

23. 30/3/2016 tarihli Polis Tutanağı'na göre A.K'nın annesi Ş.K., görevli memurların çabasına karşın ifade vermek istememiştir.

24. Başsavcılığın İstanbul Adli Tıp Kurumundan istediği A.K.nın kesin ölüm nedenini bildirir otopsi raporu 11/5/2016 tarihinde düzenlenerek Başsavcılığa iletilmiştir. Ahşa, histopatoloji ve toksikoloji raporları, Otopsi Tutanağı ve ilgili dosya evrakı uyarınca düzenlenen raporun sonuç bölümünün ilgili kısmı şöyledir:

"...iç muayenede kafatasında kırık, kafa içi kanama, patolojik beyin kanaması(travmatik olmayan) dışında beyin kanaması, beyin doku harabiyeti, iç organ ve büyük damar yaralanması tarif edilmediği dikkate alındığında; kişinin travmatik tesirle öldüğünün tıbbi delilleri bulunmadığı,

2.Adli dosyada kayıtlı tıbbi belgelerde intoksikasyon tarif edilmediği, otopsisinde alınan doku örneklerinin Kimya İhtisas Dairesi'nde yapılan tetkikinde Acetaminophen, Phenytoin-ME, Pentobarbital, Thiopental, Phenytoin, Pantoprazole, Paracetamol, Pheniramine ve Metamizole-M tespit edildiği medikal tedavide kullanıldığı tıbben bilindiği, aranan diğer toksik maddelerin bulunmadığı dikkate alındığında kişinin zehirlenerek öldüğünün tıbbi delilleri bulunmadığı,

3.Adli dosyada kayıtlı belgelerde; kişinin 08/10/2014 tarihinde kardeşinin yakalanmasına müdahale ettiği sırada gaz bombası atılması neticesinde oluşan duman nedeniyle etkilenip olduğu yere bayıldığı, gittiği hastanede beyin kanaması nedeniyle hastane yoğun bakım servisinde takip edilen hastanın 16/10/2014 tarihinde öldüğü, yapılan otopsisinde sağ parietooksipital bölgede 1,5 cm çapında ekimoz ile tüm bölgelerde peteşial kanama alanları görüldüğü, Her iki temporal adale grubu ve kafa kubbe kemikleri sağlam bulunduğu, Kafa boşluğunda epidural, subdural ve subaraknoidal mesafelerin temiz olduğu, Beyin-beyincik, beyin sapı haricen ileri derecede ödemli hiperemik, kıvamını kaybetmiş yumuşamış görünümde olup kesitlerinde sol parietal ve temporal loblar iç kısımlarını tamamen kaplayan organize görünümde hematoma, çevre dokularda erime alanları, diğer bölgelerde kıvam değişiklikleri izlendiği, kafa kaide kemikleri sağlam bulunduğu, histopatolojik incelemede kalpte konjesyon, akciğerlerde ödem, konjesyon, ateletaksi, karaciğerde konjesyon, karaciğer parankiminde hepatositlerin bazılarının stoplazmalarında genişleme vakuolizasyon, böbrekte konjesyon, dalakta konjesyon, beyin intraparaknoidal kanama, beyincikte konjesyon izlendiği dikkate alındığında,

Olayın gelişimi, olay yeri inceleme bulguları ve otopsi bulguları birlikte değerlendirildiğinde kişinin ölümünün patolojik beyin kanaması (travmatik olmayan) sonucunda meydana gelmiş olduğu oy birliği ile müatalaa olunur."

25. Başsavcılık 4/1/2017 tarihli yazı ile Viranşehir İlçe Emniyet Müdürlüğünden olay günü S.K.yı yakalayan, müdahale sırasında biber gazı kullanma yetkisini haiz olan ve biber gazı kullanan kolluk görevlilerinin kimlik ve adres bilgilerini talep etmiştir. Viranşehir İlçe Emniyet Müdürlüğü 7/2/2017 tarihli cevap yazısında "olay günü biber gazı kullanan herhangi bir personel tespit edilemediğini" belirterek olaya müdahalede görevli olan polislerin kimlik ve adres bilgilerini liste olarak Başsavcılığa iletmıştır. Başsavcılık tarafından olayla ilintisi bulunan kolluk görevlilerinin tanık ya da şüpheli sıfatıyla ifadelerine başvurulduğu yönünde gerek bireysel başvuru dosyasında gerek -UYAP üzerinden yapılan incelemeden anlaşıldığı üzere- soruşturma dosyasında bir bilgiye/kayda rastlanmamıştır.

26. Başsavcılık 26/1/2018 tarihinde kovuşturmayla yer olmadığına karar vermiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"... müteveffanın balkondan gördüğü kardeşinin göz altına alınmasına müdahale etmek için aşağı indiği, bu sırada konut çevresinde ailenin komşuları ve akrabalarından oluşan

kalabalığın toplandığı, toplanan kalabalığın dağılması amacıyla kolluk güçleri tarafından biber gazı kullanıldığı, müteveffa [A.]'nın konutunun merdivenlerinden inerken baygınlık geçirdiği ve hastaneye kaldırıldığı,

Müteveffanın beyin kanaması geçirdiğinin anlaşılması üzerine Şanlıurfa iline sevk edildiği ve burada hayatını kaybettiği,

Müteveffanın kesin ölüm nedeninin tespiti için yapılan otopsi sonrası hazırlanan adli tıp raporunda ölenin kafasında kırık veya kafa içi kanamasının olmadığı, travmatik tesirle veya zehirlenerek öldüğünün tıbbi delilleri bulunmadığının, kişinin ölüm nedeninin patolojik beyin kanaması (travmatik olmayan) olduğunun belirtildiği,

Bu hali ile olay günü vuku bulan müteveffanın ölümünün olay yerinde kullanılan biber gazının etkisi ile meydana geldiğini ve yaşanan olaylar arasında illiyet bağının bulunduğunu gösterir nitelikte bir bulguya rastlanılmadığı anlaşılmakla ..."

27. Başvurucu söz konusu karara itiraz etmiştir. Başvurucu, itirazda bulunurken kararın kendi içinde çelişkiler içerdiğini, otopsi raporunda ölümün biber gazından kaynaklı olarak gerçekleştiğine yönelik tespitler bulunduğunu (ağız ve burundaki lekeler, dil kökünde kanama vs.), soruşturmanın yüzeysel yapıldığını ve gereğinden uzun sürdüğünü ifade etmiştir.

28. Başvurucunun itirazı Şanlıurfa 1. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 14/3/2018 tarihinde reddedilmiştir. Ret gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Dosyadan anlaşıldığı üzere olay günü Viranşehir ilçesinde terör örgütü yandaşlarının yaptığı eyleme güvenlik güçlerinin müdahale ettiği, bu sırada itiraz edenin kızının da fenalaşarak hastaneye kaldırıldığı ve peşinden hayatını kaybettiği, soruşturma makamınca ölüm nedeninin tespiti için ATK dan alınan raporun sonuç kısmında kişinin zehirlenerek öldüğünün tıbbi delillerinin bulunmadığı ve ölüm olayının patolojik beyin kanaması sonucu meydana geldiğinin belirtildiği, bu hali ile ölüm olayının kesin nedeninin biber gazı olduğuna dair bir tespit yapılmadığı, dosyadaki deliller itibarı ile güvenlik güçlerinin toplumsal olaya müdahale sırasında biber gazı kullandığı, bu hususun da itiraz eden ve dosyadaki diğer beyanlarda da kabul edildiği, bunun dışında güvenlik güçlerinin sırf müteveffanın zarar görmesi için hareket ettiklerine veya sadece müteveffaya yönelik eylemde bulunduklarına dair bir delil bulunmadığı, yapılan araştırmalara rağmen itiraz edenin iddialarını doğrulayacak bir delile rastlanmadığı, bu hususta dolayısıyla ölüm olayında güvenlik güçlerinin kasıt veya taksirlerinin bulunduğu kamu davası açmaya yeterli şüphe oluşturacak delil bulunmadığı,... "

29. Başvurucu, itirazın reddine dair kararı 26/3/2018 tarihinde tebellüğ etmesinin ardından 25/4/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

30. İlgili hukuk için çok sayıda karar arasından bkz. *Melih Dalbudak*, B. No: 2016/16050, 13/2/2020, §§ 50-66; *Esmâ Çelebi*, B. No: 2014/17591, 19/4/2017, §§ 51-67; *Abdullah Süngü*, B. No: 2016/7039, 28/11/2019, §§ 31-48; *Devrim Zengin ve diğerleri*, B. No: 2017/26413, 9/7/2020, §§ 35, 36; *Nesrin Demir*, B. No: 2014/5785, 29/9/2016, §§ 74-86; *Turan Uytun ve Kevzer Uytun*, B. No: 2013/9461, 15/12/2015, §§ 35-42.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 8/9/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

32. Başvurucu; kızının polis memurlarının gereksiz ve aşırı gaz kullanımından etkilenecek beyin kanaması geçirmek suretiyle hayatını kaybettiğini, olayda polisin müdahalesini gerektirecek bir durumun bulunmadığını zira polis tarafından yakalanan oğlunun gösterilerle bir alakasının olmadığını, ölüm olayına ilişkin olarak yüzeysel bir soruşturma yapıldığını, çelişkiler içeren bir takipsizlik kararı verildiğini, tanık beyanlarına dayanılmadığını, otopsi raporunun birkaç cümlesinin esas alınarak sonuca ulaşıldığını, ölüm sebebinin tam olarak ortaya konmadığını, ek rapor imkânından faydalanmadığını, takipsizlik gerekçesinin tatmin edici olmadığını, soruşturmanın uzun sürdüğünü belirterek Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Bakanlık; başvurunun süresinde yapılmadığını, başvuru tarafından tazminat davası yolunun işletilmemesi nedeniyle bu hususun kabul edilebilirlik değerlendirmesinde dikkate alınması gerektiğini, Başsavcılık tarafından soruşturmanın olayı aydınlatacak biçimde gerçekleştirildiğini, yaşam hakkına ilişkin usul yükümlülüğünün yerine getirildiğini ve incelemenin aktarılan hususlar dikkate alınarak yapılması gerektiğini beyan etmiştir.

B. Değerlendirme

1. Hukuki Nitelendirme ve İncelemenin Kapsamı Yönünden

34. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesi şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

(...) meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması (...) veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

35. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

36. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağılı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

37. Devletin bir bireyin ölümünden sorumlu tutulabilmesi için öncelikle o kişinin devlet görevlileri tarafından öldürüldüğünün makul şüpheyne yer kalmayacak şekilde anlaşılır olması gerekir. Eğer devletin ölüm olayından sorumlu olduğu anlaşılıyorsa bu durumda öldürme olayının Anayasa hükümleri bağlamında hukuka uygun olduğunu ispat yükümlülüğü devlete geçer (benzer değerlendirmeler için bkz. *İpek Deniz ve diğerleri*, B. No: 2013/1595, 21/4/2015, § 121). Bireysel başvuruya altlanan sürece ve süreçte elde edilen verilere bakıldığında polisin güç kullanmak (gaz bombası) suretiyle müdahale ettiği olay sırasında meydana gelen bir vefat söz konusudur. A.K.nın kardeşinin -hâlihazırda göstericileri dağıtmaya çalışan- kolluk kuvvetleri tarafından gözaltına alınması sırasında meydana gelen -polisin güç de kullandığı- olaylar nedeniyle rahatsızlanarak hastaneye kaldırıldığı ve akabinde vefat ettiği hususunda duraksama bulunmamaktadır. Olayın gerçekleşme koşulları, olay akışı, A.K.nın vefatının polisin müdahalesine bağılı olarak gerçekleştiği iddiasının makul şüpheyne aşan bir niteliği olduğu kanaatine ulaşılması adına yeterli görülmüştür. Bu bağlamda ihlal iddiasının değerlendirilmesine esas oluşturacak şekilde, ihlal iddiasına konu müdahalenin kamu gücü kullanımına bağılı olarak gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Bu kabulden hareketle ölüm olayı ve ölüm olayına yönelik ceza soruşturması sürecine odaklanan şikâyeteye ilişkin incelemenin devletin yaşam hakkına ilişkin maddi yükümlülüğü ile usul yükümlülüğü çerçevesinde gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Somut olayda ölen kişi, başvuru kızı olduğundan başvuruda başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

40. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler. Devletin negatif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, pozitif bir yükümlülük olarak da yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların ve diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, §§ 50, 51).

41. Kamusal yetkiyle güç kullanılması sonucu gerçekleşen ölümlerin devletin yaşam hakkına ilişkin negatif yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Bu yükümlülük hem kasıtlı biçimde hem de kasıt olmaksızın ölümle sonuçlanan veya sonuçlanabilecek güç kullanımını kapsamaktadır (*Cemil Danışman*, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 44). Yaşam hakkına ilişkin negatif yükümlülük kapsamında kamusal bir yetkiyle güç kullanan görevlilerin kasıtlı ve hukuka aykırı bir şekilde hiçbir bireyin hayatına son vermeme ödevi bulunmaktadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 51).

42. Anayasa'nın 17. maddesinin son fıkrasında belirtilen hâllerde başka şekilde müdahale olanağı kalmaması nedeniyle son çare olarak öldürücü kuvvet kullanılması zorunlu olmalıdır. Bu nedenle yaşam hakkının dokunulmaz niteliği de dikkate alınarak ölümle sonuçlanabilecek bir güç kullanımı söz konusu olduğunda bunun gerekliliği ve ölçülülüğü çok sıkı bir şekilde denetlenmelidir (*Nesrin Demir*, §§ 106, 107).

43. Kamu görevlilerinin güç kullanımına ilişkin eylemlerinin bu konuda değerlendirmesi yapılırken sadece fiilen gücü kullanan görevlilerin eylemlerinin değil söz konusu eylemlerin planlanması ve kontrolü dâhil olayın bütün aşamalarının dikkate alınması gerekmektedir. Bunun yanı sıra bu konuda yapılacak değerlendirmede bir bütün olarak somut olayın hangi koşullarda gerçekleştiğinin ve nasıl bir seyir izlediğinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir (*Cemil Danışman*, § 57).

44. Devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında can kaybının gerçekleştiği durumlarda Anayasa'nın 17. maddesi devlete, elindeki tüm imkânları kullanarak yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili idari ve yargısal tedbirleri alma görevi yüklemektedir. Bu yükümlülük -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 52).

45. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin usule ilişkin yönü, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirir. Bu soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve varsa sorumluların hesap vermelerini sağlamaktır. Bu, bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, §§ 54, 56).

46. Yaşam hakkına ilişkin bu usul yükümlülüğü olayın niteliğine bağlı olarak cezai, hukuki ve idari nitelikteki soruşturmalarla yerine getirilebilir. Kasten veya kötü muamele sonucu meydana gelen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin sorumluların tespitini ve cezalandırılmalarını sağlayabilecek nitelikte bir cezai soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda idari soruşturmalar ve tazminat davaları sonucunda idari bir yaptırım veya tazminata hükmedilmesi ihlali gidermek ve dolayısıyla mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 55).

47. Yaşam hakkına ilişkin ceza soruşturmasının etkili olabilmesi için öncelikle soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlayabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekir. Soruşturmada ölüm olayının nedeni veya sorumlu kişilerin belirlenmesi imkânını zayıflatan

bir eksiklik, etkili soruşturma yükümlülüğüne aykırılık oluşturabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 57).

48. Yetkililerce soruşturma konusu olayın gerektirdiği tanıkların ifadelerinin alınması, bilirkişi incelemeleri, gerektiğinde eksiksiz ve detaylı bir rapor hazırlanmasına imkân verecek otopsinin yapılması gibi söz konusu olaylarla ilgili kanıtların elde edilmesi için mümkün olan tüm tedbirlerin alınması, ölümün gerçekleşme sebebinin objektif analizinin yapılması, soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması ve soruşturma sonucunda verilen kararın yaşam hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın aradığı zorunlu bir durumdan kaynaklanan ölçülü bir müdahale olup olmadığına yönelik bir değerlendirme içermesi de gerekmektedir (*Cemil Danışman*, § 99).

49. Kamu görevlilerinin güç kullanımı sonucu gerçekleşen ölümlere ilişkin soruşturmanın etkili olabilmesi için soruşturma makamlarının olaya karışmış olabilecek kişilerden bağımsız olması gerekir. Soruşturma makamlarının sadece hiyerarşik ve kurumsal bağımsızlığı yeterli olmayıp aynı zamanda soruşturmanın da fiilen bağımsız olarak yürütülmesi gerekir (*Cemil Danışman*, § 96).

50. Bunların yanında soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi de gerekir. Bazı durumlarda soruşturmanın ilerlemesine engel olan güçlükler bulunabilir. Ancak böyle bir durumda dahi yetkililerin süratle hareket etmeleri olayın aydınlatılabilmesi, hukukun üstünlüğüne olan inancın korunması ve hukuka aykırı eylemlere müsamaha gösterildiği veya kayıtsız kalındığı görünümü verilmemesi açısından kritik bir öneme sahiptir (*Deniz Yazıcı*, B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 96). Soruşturma makamlarının ve derece mahkemelerinin bu tür olaylara ilişkin yürüttükleri soruşturma ve yargılamalarda Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği seviyede derinlik ve özenle bir inceleme yapıp yapmadıkları ya da ne ölçüde yaptıkları da Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmelidir. Zira derece mahkemeleri tarafından bu konuda gösterilecek hassasiyet, yürürlükteki yargı sisteminin daha sonra ortaya çıkabilecek benzer yaşam hakkı ihlallerinin önlenmesinde sahip olduğu önemli rolün zarar görmesine engel olacaktır (*Cemil Danışman*, § 110; *Filiz Aka*, B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 33).

51. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu etkili soruşturma yükümlülüğünün gerektiği şekilde yerine getirilmemesi hâlinde devletin negatif ve pozitif (koruma ve öldürmeme) yükümlülüklerine gerçekten uyup uymadığının tam olarak tespit edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle soruşturma yükümlülüğü, devletin bu madde kapsamındaki negatif ve pozitif yükümlülüklerinin güvencesini oluşturmaktadır (*Salih Akkuş*, B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 29).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

52. Yaşam hakkının sağladığı güvenceler gereği devlet, kamusal yetkiyle güç kullanımının söz konusu olduğu her ölüm vakasına ilişkin olarak olayın gerçekleştiği koşulların belirlenmesini, sorumluların tespit edilmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek nitelikte *etkili bir ceza soruşturması* yürütmekle mükelleftir. A.K.'nın ölümü, protesto eylemi yapan göstericileri kolluk görevlileri yakalanmaya çalışırken kardeşini gösterici sanarak gözaltına alınması sırasında yaşanan olaylar esnasında fenalaşıp şuuru kapalı olarak hastaneye sevk edilmesi sonrasında meydana gelmiştir. Somut olayda A.K.'nın ölümünün şüpheli olduğu yönünde adli birimlere yapılan bildirim üzerine aynı gün ölü

muayene/otopsi işlemleri yapılmış ve akabinde Başsavcılık tarafından soruşturma başlatılmıştır.

53. Soruşturma sürecinde otopsi raporu düzenlendiği, A.K.nın yakınlarının tanık ve müşteki sıfatıyla ifadelerine başvurulduğu, A.K.nın tedavisine ilişkin hastane kayıtlarının incelendiği, olaya ilişkin kamera kaydının ve tanığın bulunup bulunmadığının araştırıldığı, S.K.nın salıverilmesi ile ilgili belgenin temin edildiği, olay yeri krokisinin çizildiği, olaya müdahale eden/biber gazı kullanan polislerin kimliklerinin araştırıldığı, müdahalede bulunan polislerin listesinin de temin edildiği görülmektedir.

54. Süreç bir bütün olarak ele alındığında 8/10/2014 tarihinde gerçekleşen olayla bağlantılı olarak 16/10/2014 tarihinde meydana gelen ölüm olayına ilişkin yapılan soruşturma süresince 2016 yılının Ocak ayında ilgili sağlık kurumundan A.K.ya ilişkin evrakın istendiği, 8/2/2016 tarihinde olay yeri krokisinin hazırlandığı, 2016 yılının Mart ayında müteveffanın yakınlarının ifadelerinin alındığı ve olaya ilişkin bir tanığın/kamera kaydının olmadığına yönelik tespitin yapıldığı, 2017 yılının başında olaya müdahale eden kolluk görevlilerinin bilgisinin emniyet birimlerinden talep edildiği, ayrıca ölüm olayı ile aynı gün yapılan işlemlere dair (ölü muayene ve otopsi) tutanak ile istenen kimyasal tetkikler 2015 yılının Ocak ayında hazırlanmasına karşın otopsi raporunun yaklaşık bir buçuk yıl sonra 2016 yılının Mayıs ayında düzenlendiği görülmektedir.

55. Sürece dair zaman çizelgesine bakıldığında -21/6/2015 tarihli Kolluk Tutanağı hariç- genel olarak işlemlerin ölüm olayının gerçekleşmesinden *en az bir yılı aşkın bir süre geçmesinin* ardından yapıldığı dikkati çekmektedir. Müşteki ifadelerinin alınmasının, başkaca tanık ve kamera kaydı bulunup bulunmadığına dair araştırmanın yapılmasının olaydan yaklaşık *bir buçuk yıl sonra* gerçekleştirilmesi ve yaptıkları müdahale ile A.K.nın ölümüne sebep oldukları ileri sürülen polislerin kimlik bilgilerinin temini için emniyet birimleri ile yazışmanın olayın üzerinden *2 yılı aşkın bir süre geçtikten sonra yapılması* soruşturma makamlarının göstermesi gereken özen yönünden olumsuz bir izlenim oluşturmaktadır.

56. Kolluk görevlilerinin toplumsal olaylara müdahalesinde araç olarak kabul edilen, kullanılması ulusal ve uluslararası mevzuatta yasak olmayan göz yaşartıcı gazın kullanım usullerinde öngörülen kriterlerin denetlendiği önceki başvurularda biber gazının kullanılmasının bazı sağlık sorunlarına yol açabileceği ifade edilmiştir. Kararda, Türk Tabipleri Birliğinin yayımladığı "*Toplumsal Olaylarda Kullanılan Kimyasal Silahlara İlişkin Bilgi Notu*"nda ülkemizde kullanılan gazın solunum darlığı, bulantı, kusma, tahriş gibi sonuçlara yol açabileceğine hatta küçük çocuklarda, yaşlılarda, gebelerde ve kronik rahatsızlıkları olanlarda ölüme varabilecek daha vahim sonuçlar doğurabileceğine vurgu yapıldığı hatırlatılmıştır (*Ali Rıza Özer ve diğerleri* [GK] B.No:2013/3924, 6/1/2015, § 91).

57. A.K.nın yakınları ifadelerinde, polisin yoğun olarak biber gazı kullandığını ileri sürmüş hatta müteveffanın kaldırıldığı hastanedeki doktorların "*gazın kalbe ve beyne etkisinin olacağı*" yönünde beyanda bulunduklarını iddia etmiştir. Soruşturma sürecinde söz konusu doktorların ifadesine/beyanına başvurulmamıştır. Soruşturma sürecinde alınan otopsi raporuna göre A.K. bir darbeye veya zehirlenmeye bağlı olarak ölmemiş patolojik (darbeye bağlı olmayan) beyin kanaması sonucu vefat etmiştir. Raporda, beyin kanamasını neyin tetiklediği konusunda *patolojik* ibaresi dışında açık/net bir tespit bulunmamaktadır. Hâlbuki yukarıda aktarılan tespit ışığında yaş, kronik hastalık öyküsünün varlığı gibi durumların gazın etki/sonuçlarını değiştirdiği de dikkate alınarak ölüm ile gaza maruz kalma arasında bu tür illiyet bağının bulunup bulunmadığının araştırılması ölümün koşullarının aydınlatılması adına

açık bir gerekliliktir. Buna karşın beyin kanamasına ve dolayısıyla ölüme *asıl olarak neyin sebep olduğu -biber gazının doğrudan ya da dolaylı etki edip etmediği-* hususu belirsiz bırakılmıştır.

58. Başsavcılık soruşturma sonunda takipsizlik kararı vermiş ise de A.K.nın hastaneye kaldırılmasına sebep olan olayda polisin *biber gazı kullandığı* bir olgusal durum olarak kabul edilmiştir. Başsavcılık ve itiraz mercii biber gazı kullanılmasını *dosyada mevcut delillere* dayandırmışsa da (bkz. §§ 26, 28) emniyet birimleri konuya ilişkin olarak yapılan yazışmada *olay günü biber gazı kullanan herhangi bir personel tespit edilemediğini* (bkz. § 25) ifade etmiştir. Dolayısıyla soruşturma makamlarının biber gazı kullanımına ilişkin olgusal kabulünü, A.K.nın yakınlarının iddiaları dışında hangi delillere dayandırdığı açık değildir.

59. Başvurucunun 3/3/2016 tarihli müşteki ifadesinde *"insanların toplanması ile ortamın bir anda kalabalıklaştığı"* yönündeki beyanına ve daha da önemlisi 21/6/2015 tarihinde kolluk görevlileri tarafından tutulan tutanakta *"çevreden A.K.nın ikametinin merdiven boşluğunda düşerek yaralandığı şeklinde bilgiler alındığı"* ifadesine yer verilmesine karşın 28/3/2016 tarihli Kolluk Tutanağı'nda *"olayı gören, duyan, şahitlik eden hiç kimsenin bulunmadığı"* yönünde tespitte bulunulmasının bir tezat oluşturduğu izahıtan varestedir. *A.K.nın merdiven boşluğundan düşerek yaralandığı bilgisini* sağlayan çevrenin ifadesine/tanıklığına kayıt altına alınmak suretiyle başvurulmaması ve dolayısıyla anılan iki tespit arasında mevcut tutarsızlık, soruşturmanın özensiz olarak yürütüldüğü izlenimine neden olabilecek bir emaredir.

60. Kolluk kuvvetinin biber gazı kullanmasının, bir başka ifadeyle *güç kullanımının* ölümün sebebi olarak gösterildiği bir vakada eylemi gerçekleştirdiği iddia edilen ve/veya olaya/müdahaleye dâhil olan personelin ifadesine başvurulması -olayın bizzat tarafı oldukları düşünüldüğünde- ölümle sonuçlanan sürecin gerçekleşme koşullarının ortaya çıkarılması adına açık bir gerekliliktir. Kamu görevlilerinin adli merciler dâhil hiçbir merciye eylemleri ile ilgili olarak hesap vermedikleri bir ortamın oluştuğu veya oluşturulduğu izleniminin ortaya çıktığı hâllerde hukuk devletine olan inanç ve adalete olan güvenin zedeleneyeceği açıktır. Ayrıca 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ek 1. maddesinde, kolluk görevlileri hakkındaki öldürme suçuna ilişkin iddialara yönelik soruşturmanın Cumhuriyet savcıları tarafından bizzat ve öncelikle yapılacağı hükme bağlanmıştır. Anılan hususlara karşın olaya dâhil olan kolluk personelinin kimlik bilgilerini ölümün üzerinden iki yıl geçtikten sonra ilgili birimlerden talep eden Başsavcılığın söz konusu personelin ifadesine başvurduğuna dair UYAP kayıtlarında bir bilgi/belgeye rastlanmamıştır. Bir başka ifadeyle güç kullanımı ile ölüme yol açtığı ileri sürülen/olaya dâhil olan *kolluk personelinin tanık ya da şüpheli sıfatıyla ifadesi alınmamıştır*. Bu durum yürütülen soruşturmanın derinliği ve ciddiyeti üzerinde tereddütlere neden olabilecek önemli bir eksikliktir.

61. Tüm bu belirlemeler ışığında A.K.nın şüpheli ölümünü tüm yönleriyle aydınlayabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit eden, yaşam hakkının sağladığı güvencelerin gerektirdiği derinlik ve ciddiyette bir soruşturmanın yürütüldüğünü söylemek mümkün görünmemektedir. Sonuç olarak yürütülen soruşturma sürecine dair yukarıda aktarılan eksiklik ve belirsizliklerin yaşam hakkı kapsamında etkili soruşturma yükümlülüğünü ihlal eder nitelikte olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

62. Diğer taraftan yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu etkili soruşturma yükümlülüğünün gerektiği şekilde yerine getirilmemesi hâlinde devletin maddi yükümlülüğüne uyup uymadığının tam olarak tespit edilmesi mümkün değildir (bkz. § 51). Bu bağlamda A.K.nın -kamu gücünün müdahalesine bağlı olarak gerçekleştiği kabulüne ulaşılan- ölümünün gerçekleşme koşullarını tam olarak tespit etmemiş bulunan soruşturma bu hâliyle devletin negatif yükümlülüğü bakımından gerçek bir değerlendirme (meşru amaç, ölçülülük gibi testler bağlamında) yapılabilmesi adına yeterli veri sağlamadığından bu aşamada yaşam hakkının maddi boyutu yönünden değerlendirme yapılması mümkün değildir.

63. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkına ilişkin etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

4. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

64. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

65. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ve soruşturma yapılamaması hâlinde tazminat talebinde bulunmuştur.

66. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligtül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

67. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

68. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi

İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), §§ 57-59, 66, 67).

69. İncelenen başvuruda yaşam hakkı kapsamında etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. İhlal Başsavcılık tarafından yürütülen ceza soruşturması sürecinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda etkili soruşturma yükümlülüğüne dair ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden soruşturma ise usul hukukunda yer alan benzer kurumlardan farklı ve bireysel başvuruya özgü bir düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden soruşturma kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir soruşturma yapılmasından ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden soruşturma yapılmak üzere Viranşehir Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir. İhlal kararının gereklerinin yerine getirilmesi için yeniden soruşturma yapılmasına hükmedildiğinden ve başvuru terditli olarak (yeniden soruşturma yapılmasına karar verilmemesi halinde) tazminat talebinde bulunduğundan tazminat istemi hakkında ayrıca bir karar verilmesine gerek görülmemiştir.

70. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Viranşehir Cumhuriyet Başsavcılığına (İhlal Soruşturma No: 2014/3129, K.2018/163 sayılı kovuşturmayaya yer olmadığı kararına ilişkindir.) GÖNDERİLMESİNE,

Başvuru Numarası : 2018/14509

Karar Tarihi : 8/9/2021

D. 294,70 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuru Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/9/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Basri BAĞCI